

Motion till riksdagen 2012/13: MJ6

av **Jens Holm m.fl. (V)**
med anledning av skr. 2012/13:105

Riksrevisionens rapport om utsläppshandel för att begränsa klimatförändringen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att minst 50 procent av intäkterna från auktionering av utsläppsrätter i Sverige ska gå till nya klimatåtgärder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att en s.k. set aside och/eller ett s.k. golvpris blir reella verktyg för att garantera en acceptabel lägsta prisnivå för utsläppsrätter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen fr.o.m. 2014 årligen bör delges en uppföljning av auktioneringen av utsläppsrätter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges internationella klimatinsatser inte ska ingå i våra nationella klimatmål utan göras utöver dessa.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av sin strategi för uppköp av utsläppskrediter.

2 Bakgrund

Riksrevisionen har tillsammans med sex andra revisionsorgan i Finland, Norge, Danmark, Lettland, Litauen och Polen granskat hur genomförandet och tillämpningen av EU:s handelssystem för utsläppsrätter (EU ETS) och användningen av de s.k. flexibla mekanismerna (CDM och JI) fungerar. Resultatet finns i rapporten Utsläppshandel för att begränsa klimatförändringen

Fel! Okänt namn på

– fungerar det? (RiR 2012:27). I granskningsrapporten lägger RiR fram ett antal slutsatser och rekommendationer. Regeringen svarar på detta i skrivelsen 2012/13:105 Riksrevisionens rapport om utsläppshandel för att begränsa klimatförändringen. Vänsterpartiet vill understryka att Riksrevisionen i allt väsentligt har gjort en gedigen genomgång av ett mycket angeläget men också komplext område samt presenterat relevanta förslag på förbättringar. Det är därför med förvåning vi tagit del av regeringens korta skrivelse som faktiskt inte innehåller ett enda förslag på nya åtgärder för att förbättra utsläppshandelssystemet, de flexibla mekanismerna eller nationella åtgärder som komplement till dessa. Vi kan inte tolka det på annat sätt än att regeringen är ointresserad av att lösa dessa problem.

EU ETS fungerar i dagsläget mycket illa. Handelssystemet ska vara EU:s främsta verktyg att få ned utsläppen. Det är också i EU ETS som ett pris för utsläppen sätts. Detta pris är helt avgörande för omställningen till en mer hållbar ekonomi. Med ett högre pris påskyndas investeringarna i förnybar energi och överlag klimatvänliga lösningar. Med ett lägre pris sker det motsatta. Vid inledningen av den föregående perioden för handelssystemet (2008–2012) låg priset på 25 euro/ton. Enligt grönboken om handel med utsläppsrätter från EU-kommissionen (KOM(2000) 87) krävs ett pris på 33 euro per utsläppsrätt (EUA = ett ton koldioxid) för att utsläppshandelssystemet ska fungera effektivt (s. 23 i RiR 2012:27). I dagsläget ligger priset för en EUA på tre euro, dvs. inte ens en tiondel av vad det borde. Detta kan jämföras med att priset på att släppa ut ett ton koldioxid inom ramen för den svenska koldioxidskatten ligger på drygt 1 000 kronor. Det är i dagsläget alltså en betydande skillnad mellan EU:s marknadssystem och den mer statligt orienterade koldioxidskatten.

I mitten av april 2013 röstade Europaparlamentet om EU-kommissionens förslag om att senarelägga auktioneringen av 900 miljoner utsläppsrätter, för att på så vis få upp priset på utsläppsrätterna. Men parlamentet röstade ned det, i vårt tycke, mycket modesta förslaget att strama upp ETS något. I dagsläget har handelssystemet i det närmaste kollapsat och EU saknar sitt viktigaste styrmedel för klimatet. I synnerhet i ljuset av vad som behöver göras för att förhindra den globala uppvärmningen är detta mycket oroväckande. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att Sverige ger sitt bidrag till hur systemet ska kunna förbättras. I denna motion presenterar Vänsterpartiet några konkreta förslag till detta.

3 Öronmärk intäkter till klimatåtgärder

Enligt EU:s direktiv om handel med utsläppsrätter ska minst 50 procent av intäkterna från auktioneringen av utsläppsrätterna gå till klimatåtgärder. Regeringen öronmärker inte dessa intäkter, utan man tillför dem endast till statsbudgeten.

Vänsterpartiet menar att Sverige ska leva upp till EU:s direktiv för att stärka det nationella och internationella klimatarbetet och menar att samtliga

Fel! Okänt namn på

intäkter borde gå till detta ändamål. Regeringen bör återkomma med förslag om att minst 50 procent av intäkterna från auktionering av utsläppsrätter i Sverige ska gå till nya klimatåtgärder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Höj EU:s klimatmål till 2020

Ett av de bästa sätten att öka priset på koldioxid och därmed se till att handelssystemet fungerar bättre är att öka EU:s minskningsmål för växthusgaser. EU har anslutit sig till IPCC:s forskningsrapport som kräver minskningar på 25–40 procent i den utvecklade världen till 2020. Ska den rika delen av världen nå detta mål måste Sverige och EU leva upp till det. Vi vill därför att EU skärper sitt minskningsmål till 40 procent till 2020.

5 Sätt golv för priset på utsläppsrätter

Ett alltför lågt pris på utsläppsrätter riskerar att haverera systemet. I skrivande stund ligger priset på omkring tre euro/ton. Ett fungerande system kräver ett betydligt högre pris än så. Riksrevisionen understryker vikten av att begränsa antalet utsläppsrätter och krediter inom handelssystemet. Regeringen tycks instämma i analysen av detta, men föreslår inga konkreta åtgärder. För att motverka ett havererat system kan man antingen skära ned utbudet av EUA genom en s.k. set aside, alternativt senareläggande av auktionering (s.k. back-loading), eller sätta ett lägsta pris på utsläppsrätterna, ett s.k. golvpris. Regeringen bör verka för att set aside och/eller golvpris blir reella verktyg för att garantera en acceptabel lägsta prisnivå för utsläppsrätter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Årliga uppföljningar av auktionering av utsläppsrätter

För att tillgodose en demokratisk insyn i hur de finansiella instrumenten fungerar för att reglera marknaden bör regeringen verka för att riksdagen fr.o.m. 2014 årligen delges en uppföljning av auktioneringen av utsläppsrätter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

7 Maximal auktionering

Riksrevisionen konstaterar att den handlande sektorn i Sverige sedan starten av systemet har fått avsevärt mycket mer utsläppsrätter än man har haft behov av. Företag har helt enkelt fått mer utsläppsrätter än de har kunnat göra av med. Detta har motverkat EU ETS:s syfte att vara ett redskap för minskade utsläpp. I stället har företagen fått utsläppsrätter utan att behöva göra något. Riksrevisionen konstaterar att den stora övertilldelningen har inneburit en förmögenhetsöverföring till svenska företag till ett värde av 1,8 miljarder kronor (s. 29). I Sverige har gratistilldelning av utsläppsrätterna varit norm. I Norge har man använt ett mycket större inslag av auktionering. Vänsterpartiet uppmanar regeringen att inför fortsatta tilldelningsperioder tillämpa största möjliga mängd av auktionering när kommande utsläppsrätter ska fördelas.

8 Utsläppskrediter

Mekanismen för ren utveckling (Clean Development Mechanism, CDM) är en av Kyotoprotokollets två projektbaserade mekanismer. Dess uttalade mål är att bidra till en hållbar utveckling i utvecklingsländer och samtidigt hjälpa industriländer att nå sina klimatmål. CDM tillkom emellertid inte för att i första hand öka takten i utsläppsminskningarna utan för att flytta genomförandet av redan beslutade åtgärder från industriländerna till platser där de är billigare att genomföra. Det innebär att rika länder genom investeringar i CDM-projekt kan köpa utsläppskrediter från fattiga länder och sedan tillgodoräkna sig dessa som sina egna utsläppsminskningar.

För att CDM ska fungera som det är tänkt förutsätter det att systemet verkligen leder till utsläppsminskningar. För att uppnå utsläppsminskningar måste CDM-projekten vara ”additionella”, dvs. de skulle inte ha kommit till stånd i mottagarländerna utan de rika ländernas finansiering. Om rika länder investerar i CDM-projekt som skulle ha blivit av även utan de rika ländernas finansiering, kommer mängden växthusgaser i världen att öka. Det beror på att det land som köper utsläppsminskningarna gör en CDM-investering i stället för att minska utsläppen inom sitt eget land.

Flera internationella granskningar pekar på stora brister i CDM:s miljöeffekter. Enligt Öko-institutet i Tyskland kan man ifrågasätta om 40 procent av projekten verkligen är additionella (Is the CDM fulfilling its environmental and sustainable development objectives? An evaluation of the CDM and options for improvement. Öko-Institut, 2007). Forskning från Stanford University i USA anger att hälften av de klimatprojekt som Sverige och många andra rika länder satsar på i utvecklingsländer inte ger några minskningar av utsläppen av växthusgaser (Michael Wara, Measuring the Clean Development Mechanism's performance and potential, 2009). Själva idén med CDM är att det ska vara billigare och mer kostnadseffektivt att klimatinvestera i fattiga länder jämfört med att endast genomföra nationella klimatåtgärder. Men CDM:s kostnadseffektivitet ifrågasätts. Scocco & Alfredsson menar i rappor-

Fel! Okänt namn på

ten Konsten att nå både klimatmål och tillväxt (Institutet för tillväxtpolitiska studier [ITPS], nuvarande Tillväxtanalys, 2008) att kostnadseffektiviteten för åtgärder på hemmaplan kraftigt underskattas. Rapporten menar att föreställningen att det är billigt att minska utsläppen i länder som är fattiga inte stämmer och att regeringens klimatpolitik till stora delar vilar på en felaktig verklighetsbeskrivning. Även den liberala tankesmedjan Fores ifrågasätter CDM:s kostnadseffektivitet. De menar att det är "en överdrift" att kalla CDM för kostnadseffektiv. Det mest effektiva sättet att minska utsläppen är att alla minskar sina egna utsläpp på hemmaplan. Att köpa utsläppsminskningar utomlands kommer alltid att vara sämre än det, enligt Fores (Gabriella Larsson, Köp av utsläppsminskningar utomlands, Fores 2008).

Regeringen använder krediter i form av CDM/JI för att uppnå en tredjedel av sitt klimatmål. Det är en förvånansvärt hög siffra i ett europeiskt perspektiv. Länder som Storbritannien och Tyskland har exempelvis lovat att de ska uppnå sina klimatmål utan uppköp av krediter. Riksrevisionen har inte granskat projekten i sig, utan fokuserar mer på de administrativa bitarna. Riksrevisionen konstaterar att regeringen inte har fastställt hur många CDM- och JI-krediter som totalt ska köpas. I ett läge där man brister i de nationella åtagandena kan man alltså höja kredituppköpen för att på så sätt ändå uppnå klimatmålet. Det förefaller som att regeringen använder de flexibla mekanismerna som ett sätt att kompensera för bristande åtgärder på hemmaplan.

Vänsterpartiet menar att det är viktigt med internationella klimatinsatser, men dessa ska inte göras för att uppnå våra nationella klimatmål, utan utöver detta. Sveriges internationella klimatinsatser ska inte ingå i våra nationella klimatmål utan göras utöver dessa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett minimikrav på regeringen är att den ska förbättra transparensen och förutsägbarheten när det gäller uppköpen av utsläppskrediter, i linje med vad Riksrevisionen tar upp. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av sin strategi för uppköp av utsläppskrediter. Man bör exempelvis redovisa för riksdagen hur många utsläppskrediter man avser att köpa och inom vilken tidsperiod. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 3 maj 2013

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)